

Roskilde 1984



Omkring Bondetinget

Med 90 km i timen omkring Stændertorvet, ned ad Fondens Bro og rundt om hjørnet ved Turisthaven på 2 hjul og med fuld gas forbi Gymnasiet – er måske én måde at opfatte begrebet »omkring Bondetinget« på.

Men færdes man dagligt stiltørdigt i området, kan »omkring Bondetinget«, også være en anden ting.

Kvarteret er naturligvis præget af Domkirken.

Pladsen omkring kirkens 3 sider, mod syd, vest og nord, har undergået store forandringer, på det seneste. Forventningerne til omlægningen har været store. Nu i efteråret kan man se, at resultatet klart har overgået de største forhåbninger. Pladsens udformning og belægning har tilbragt området store kvaliteter, og hvad der er meget glædeligt: de tilgrænsede bebyggelser lever nu op til den fine plads.

Se bare på husrækken langs Skolegade.

Her ved foden af kirkens enorme vestside har i mange år ligget huse med tilknytning til Domkirken.

J. O. Arhnung har i »Roskilde Domkapitels Hi-

storie« beskrevet en af ejendommene, nemlig den på hjørnet af Maglekildestræde og Skolegade. Her var allerede i 1356 kannikerresidens under Domkapitlet.

»Her boede succentoren, kantorens undergivne, hvem han overlod hovedparten af sit arbejde, ikke mindst pligten til at deltage i de gudstjenlige »tider« i Domkirken, såvel om dagen som om natten. Syv gange i døgnet måtte han gå vejen fra sin residens til Domkirken for at overvære de »kanoniske tider«.

Først havde han bolig ved Fondens Bro, men i 1356 gav bispem og Kapitlet succentoren en grund vest for kirken.

Sandsynligvis lå der allerede da en residens på grunden, ellers blev der bygget en«.

Ved den store Domkirkebrand i maj 1443, hvor hele kirkens tagværk udbrænder, går det også ud over bebyggelsen omkring kirken.

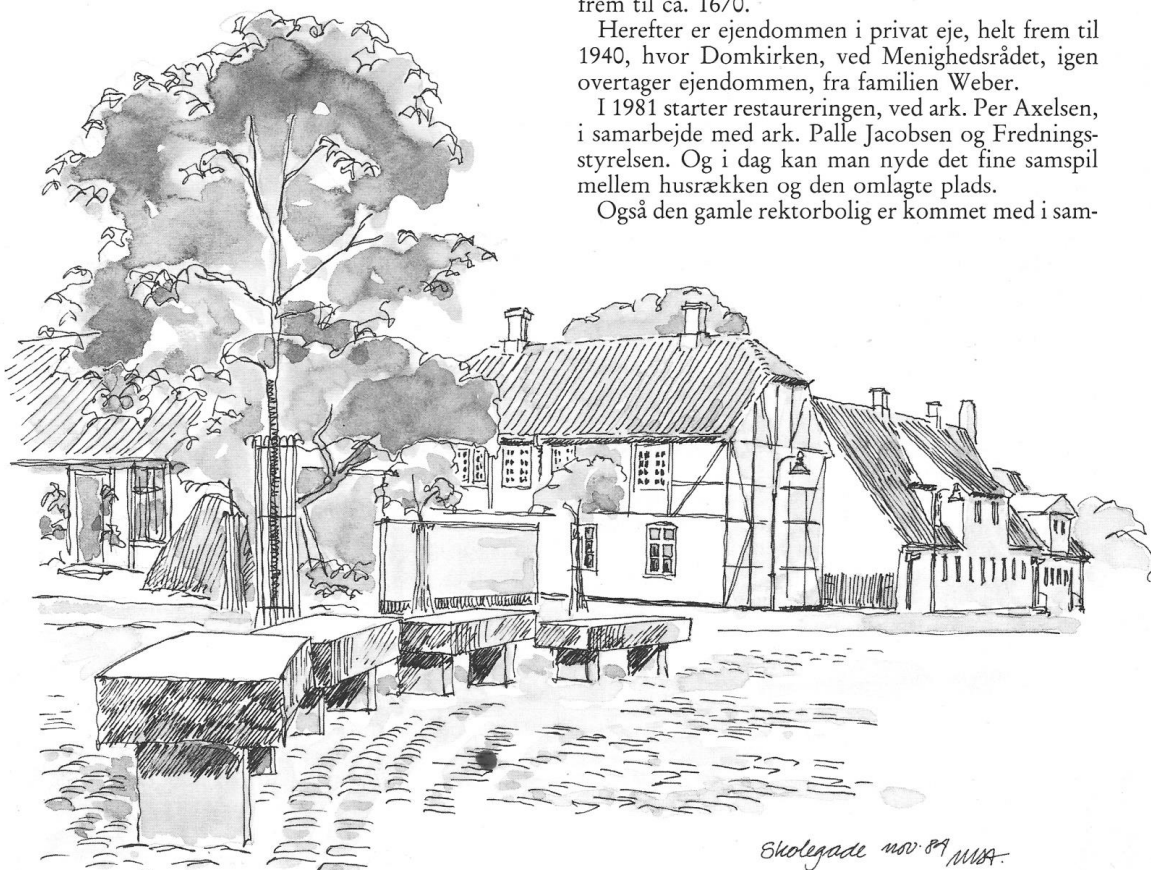
Navnlig vest og nord for kirken hærger ilden.

Næsten alle kannikerresidenserne bliver ødelagt. Kongsgården, det antages at have ligget, hvor nu den gamle rektorbolig ligger, skal også være gået op i luer ved denne lejlighed, for aldrig mere at blive genopbygget. Det blev derimod succentorens residens, og hjørneejendommen forbliver bolig for succentorerne frem til ca. 1670.

Herefter er ejendommen i privat eje, helt frem til 1940, hvor Domkirken, ved Menighedsrådet, igen overtager ejendommen, fra familien Weber.

I 1981 starter restaureringen, ved ark. Per Axelsen, i samarbejde med ark. Palle Jacobsen og Fredningsstyrelsen. Og i dag kan man nyde det fine samspil mellem husrækken og den omlagte plads.

Også den gamle rektorbolig er kommet med i sam-





spillet. Hegnet til gårdspladsen er fjernet, murene bevaret og behandlet. Grænserne mellem gårdsplads og kirkeplads er opløst. En fin løsning.

At gymnasiasterne må springe for livet, når de krydser Bondetinget, er nok rigtigt. Med undervisningslokaler placeret i bygninger på begge sider af gaden, giver det problemer.

Nu hvor gågade i Skomagergade er etableret, er trafikken i Bondetinget ensrettet mod vest. Dette frister nok svage sjæle til en rask kørsel.

Men tager man hensyn til de i dybe tanker krydsende gymnasiaster, og sætter farten ned, kan man nå at nyde indkørslen til Bondetinget. Den kan naturligvis også nydes til fods.

Ved opførelsen for få år siden, af den toetagers skolebygning i gadens sydside, har man fået en pendant til den ældre bygning i nordsiden. Disse bygninger er nu afstemt i materialevalg og farve. Dette giver en fin »port« til Bondetinget. En dejlig ramme om det perspektiv, som gadens forløb åbenbarer for den vestfra kommende beskuer.

Gaden har et lille knæk midtvejs, hvilket gør oplevelsen mere spændende. Hele gaden kan ikke overses fra ende til anden, men skal opleves efterhånden som man bevæger sig frem i den.

Husrækken er meget blandet, men på en sær måde klær husene hinanden, og gaden opfattes ret homogen. Måske skyldes det at næsten alle husene har en eller anden form for kvalitet.

Der er perler imellem. Det ret upåagtede nr. 4, er et spændende hus. Opført i 1847-48 for læge Carl Kokansky Schiøtz, af professor, arkitekt G. F. Hetsch.

Huset fremtræder mod gaden med en stram 5 fags klassicistisk facade i 2 etager. Nøgternt og enkelt. Men mod gård- og haveside er det mere spændende. 2 sidefløje skyder sig ud mod nord. Den vestligste kronet med et ottekantet tårn. Huset åbner sig mod den overraskende, vældige udsigt mod nord, over Sct. Jørgensbjerg, havnen, fjorden med Jægerspris-skovene i det fjerne, og i klart vejr Vejrhøj i horisonten.

Lige overfor nr. 4 findes i gymnasiets fløj en gennemgang til Latinerhaven. Et spændende kik, som man skal lade sig friste af. Fra den trafikerede gade dukker man ind i et fredeligt område. Først passerer man Gymnasiets udestue, hvor der i varmt vejr godt kan være ganske livligt, men videre frem står man på en grøn plæne midt i byen. Kontrasten til nyligen forladte, stramme, stenbelagte, af arkitektur dominerede Domkirkeplads, er stor. Her er grønt, blødt og levende.

Skulpturen af en stående nøgen kvinde, »Guapa« af Gottfred Eickhoff, har her fået en smuk placering.

Smuk er også udsigten mod Domkirken, der hæver sig op over Gymnasiets nye og gamle bygninger. Der er opnået en fin afstemning af de nye bygninger, med deres tegl og kobberbeklædte facader, til gigantens Domkirken, der også er præget af tegl og kobber.

Tilbage til Bondetinget. Lader man sig ikke friste af Latinerhaven, men fortsætter mod vest, oplever man en række charmerende huse. På venstre hånd sydsiden med et par ældre villaer, fra århundredskiftet, i elegant, dekorativ, italiensk villastil. Fint mønster-murværk, og udskårne spær og træværk. Til højre, et mindre, rødkalket hus, med smukt tegltag, kronet med en gevaldig skorsten.

Husets stil er uberørt, ligesom de øvrige huse i gaden, og det er måske det, der giver gaden dens høje kvalitet. Her skal virkelig passes på ved ændringer og vedligeholdelser. Vel er der der en enkelt »smutter« med store vinduesruder i et mindre hus, uha. Men at genboen, i de finurlige kviste, har sat glas i kvistsiderne, ja, det er ligesom til at acceptere.

Midt i gaden støder Karen Olsdatter Stræde til. Gennem denne smalle gade får man et glimt af det pulserende liv i Skomagergade. Strædet er nu gågade, og husejerne har gjort og gør noget ud af deres huse.

Nydelige og sirlige er de fleste, og de spiller fint sammen med Bondetinget. Navnlig nr. 10, det første hus på venstre hånd. Det er i år blevet gennemrestaureret af et par unge entusiastiske mennesker med virkelig fin fornemmelse for et gammelt provinsmiljø. Godt hjulpet af arkitekt Bent Nordahl, der også er mester for restaureringen af Bondetinget 17 og 19.

Her nede i den vestlige ende af gaden lå indtil for få år siden to lave misrøgtede huse. Man vidste nok at de var ret gamle, navnlig nr. 17. Men det var først da arkitekt Nordahl overtog husene fra kommunen, at husenes historie begyndte at interessere. Roskilde Museum startede i 79 en grundig bygningsarkæolo-



gisk undersøgelse. Det viste sig her, at nr. 17 er helt tilbage fra tiden før, eller omkring 1600. En del af en boderække, og således det ældste verdslige hus i byen.

Nr. 19, hvor arkitekten nu selv bor, er fra midten af 1800-tallet. De to huse klær hinanden og præger gaden, med deres sirlige facader og smukke farver. De er også blevet hædret af byens bevaringsforening. Bag husene slutter de små haver sig til den øvrige bymidte, ligesom de fleste af husene i gadens sydside, der alle har haver og gårde, der er med til at skabe det attraktive miljø, der er så typisk netop for denne del af byen. På nordsiden er haverne skrånende mod nord og har alle, som nr. 4, en dejlig udsigt. Ikke alene ud over fjorden, men også til Domkirken, der overalt tårner sig op over træer, udhuse og plankeværk.

Denne dominans af kirken på hele området, opleves den dag i dag, som den har kunnet i århundreder. Gadens nære tilknytning til kirken har eksisteret lige siden kirken blev opført. Nordsiden har været bebygget først. I 1455 fik vikaren ved Domkirken

overdraget et stykke jord vest for kirken af Christian d. 1. og byggede her en anseelig ejendom. Begyndelsen til det forløb Bondetinget har i dag. Andre huse i nordsiden kom til gennem årene, medens sydsiden nærmest kirken først blev bebygget i slutningen af 1800-tallet. Arealerne her var indtil da haver til ejendommene i Skomagergade.

Der er knyttet megen historie til gaden.

Her var tingsted i middelalderen, hvor bønderne fra Sømme Herred mødtes ved »Stenhøjen«. En høj, der har vidnet om beboelse siden stenalderen. Der har været boderækker i 1500-1600-tallet, og der er bygget klassicistiske borgerhuse i midten af 1800-tallet.

Og i vore dage er den gamle katedralskole ombygget i tidens stil, til et velfungerende gymnasium. Gaden har levet i mange år og er stadig fuld af liv, og så kan den fortælle en masse om Roskildensernes tilværelse gennem tiderne – sæt farten ned og fornem alt dette, næste gang turen går – omkring Bondetinget.

Mogens Suhr Andersen